

50 år siden "Fusa" ble senket

HER SKJER EN TRAGISK KRIGS

Syv mennesker mistet livet da lokalbåten "Fusa" ble skutt og bombet i senk innaskjærs utenfor Bergen av kanadiske og australske flygere i januar 1945. Fant man noensinne formålet ved angrepet?

"Fusa" i brann, fotografert fra angripende fly (Bildet er utlånt fra Sol og Flyhistoriske museum)

TABBE

Tekst:
**RAGNAR
ASKELAND**

Mandag åttende januar 1945. Lokalrutebåten "Fusa", tilhørende Midt-hordland dampskipsselskap, er på vei sørover fra Bergen mot Sæva-reid. Om bord er ca. 30 passasjerer og en besetning på 11 mann og to restauratriser. Lasten består av mel, brødkasser, tomme melke-spenn, kunstgjødsel og halmballer.

Klokken er ca. 15.00 da båten passerer Korsnes, en utstikker i Korsfjorden. Været er stille og klart, og det er bare ett annet far-tøy å se i farvannet, en tysk vakt-båt litt unna.

En lyd fra himmelen får mann-skapet til å heve blikket. 16 Beau-fightere kommer til syne. Flyene deler seg i to formasjoner. Fire fly angriper den tyske vaktbåten. Resten av flyene går i lav høyde og raser rett mot styrbord side av "Fusa".

Styrmannen stanser maskinene. Flyenes maskinkanoner pisker opp vannsøyler i retning skipet. Passa-sjerene har trukket inn i gangen i januarkulden, og mange av dem registrerer knapt hva som skjer. En ukjent mann er den første som dør. Øyenvitner kan fortelle hvordan han stuper om med smadret bak-hode og blodet sprutende fra hal-sen.

Styrmann Hagevik, som sitter og spiser, ser til sitt sjokk hvordan kulene klipper bordet i to rett fo-ran ham. Båtsmannen, Johannes Sandvik, får et streifskudd i ryg-gen. Hans sønn, Magnus Sandvik, får kroppen full av splinter.

Tre ganger feier flyene over "Fusa" og sprer død og ødeleggel-se, uten at noen skyter tilbake. Un-der angrepsbølge nummer to kaster de bomber. En av dem eksploderer så nær at den river opp baug-platene og blåser inn en dør like ved siden av båtsmann Sandvik.

Halmballene på fordekket har tatt fyr. Matros Lars Kaldefoss lempet dem febrilsk over bord mens kulene hviner om ørene hans.

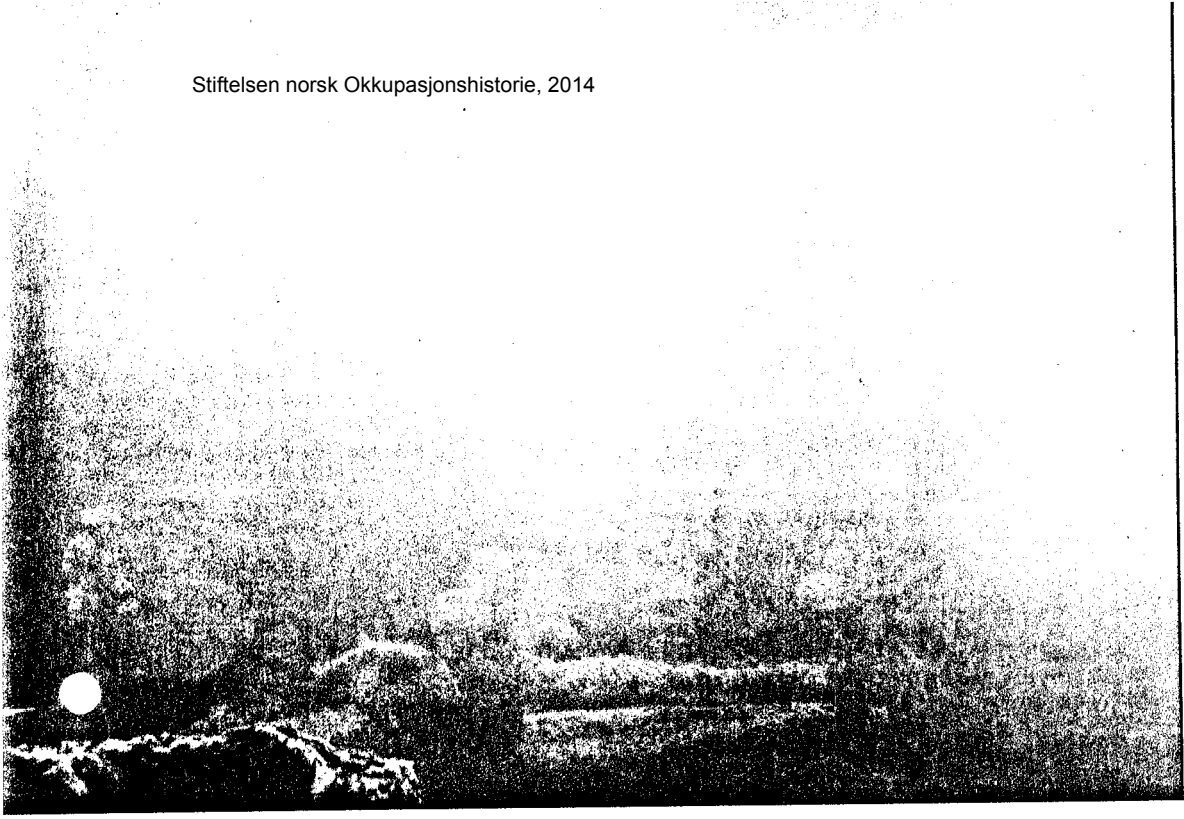
Så stiger flyene og forsvinner.

Gikk ned med skipet

Sjokkert stillhet hersker. "Fusa" fløyter febrilsk etter hjelp. Maski-nene blir startet igjen, i håp om å nå land.

Styrmann Hagevik overveier å binde livbelter til likene for å hin-dre at de går ned med skipet, men det er ikke tid nok. Livbåtene lå-res. En av dem lekker så kraftig at passasjerene må øse med bøtter, nattpotte, hatt og øsekar. Planker blir buntet sammen til en improvi-sert flåte. To mann bruker et salongbord som flåte.

To kvinner tør ikke gå i

F... fra foregående side
livbåtene. Den ene er Gurine Aust-
bø, skipperens søster. Hun blir
igjen på promenadedekket. Den
andre er restauratrisen, fru Zahl.
Hun løper under dekk for å hente
vesken sin.

Brannen på dekk slukker idet
baugen går under. Fortsatt går pro-
pellen, og fortsatt stiger røyken fra
skorsteinen. Akterstavn reiser
seg, legger seg over – og går un-
der. Fru Zahls grusomme skrik un-
der dekk drukner i levetet fra tre-
verk som brister.

"Fusa", den Gøteborg-bygde
172-tonneren, finner sin våte grav
i Korsfjorden. Redningsbåter kom-
mer til åstedet og tar opp overle-
vende fra både "Fusa" og den tyske
raktbåten. Tyske soldater har
fulgt dramaet fra land. De gir de
forfrosne overlevende varme tep-
per, sjokolade og sigarer – det
eneste de har for hånden...

"... en siste nidingsdåd"

Lokalpressen, som er underlagt
nazistenes sensur, utnytter tragedi-
en til siste propagandatrevl. "Den
siste nidingsdåd," lyder overskrif-
ten i Bergens Tidende, der en
ikke-navngitt journalist skriver:
"Her har vi alle sammen gått i den
tro at de allierte riktig skammet
seg over det sjofle, meningsløse
angrepet på "Gula" og "Framnæs"
– at de på et vis innrømmet at det
forelå en misforståelse, en helt
overilet handling fra disse flyger-
nes side."

Om passasjerene skriver avisen:
"Det dreier seg om mennesker
som sto utenfor tidens politiske og
militære begivenheter... Hvorfor
skulle luftens pirater slå ned på
disse, som ingen rolle hadde i kri-
gens spill?"

**Vraket av
"Fusa" (over) er
forbausende
intakt etter
femti år på
tredve meters
dyp.
(Foto:
Hans P.
Roverud.)**

**T.v.: Inngangen
der fru Zahl
flyktet under
dekk.
(Foto:
Gunnar Sælen.)**

**Under: "Fusa"
sank på grunt
vann, men ble
siden ført
dypere av en
storm.
(Foto: Hans P.
Roverud.)**

Ja, hvorfor?

Mange heller til følgende teori:
Det dreide seg om unge, nyutdan-
nende piloter som ville sikre seg et
"hakk i skjeflet" før krigen var
over.

"Så ut som et større lasteskip"

Air Commodore C.W. Dicken
skrev rapport om hendelsen til
Luftforsvaret 17/2 1945. I flyger-
nes forklaring heter det at fartøye-
ne – både "Fusa" og to mindre fis-

kefartøy som ble senket i samme
raid, på motsatt side av fjorden –
"så ut til å være større lasteskip,
og at det var andre fartøyer i nær-
heten". I en annen versjon nevnes
"spor av kjølvann" som kunne
tyde på at Fusa seilte i konvoi –
og konvoier hadde allierte fly fritt
leide til å angripe.

Rapportene om "slaget" –
Stroke 597, AIR 26 i statsarkivet i
Surrey – er ført i pennen av kom-
mandantene fra The BANFF Stri-
ke Wings Squadron 144, 404 og
455, med flygere fra både det ka-
nadiske og det australske flyvå-
pen. Et sted i samme arkiv finnes
også autentiske filmopptak på
gammel acetatfilm, tatt med et
filmkamera som ble aktivert av
maskinkanonene.

Hittil er det få som har fått ad-
gang til rapportene og bildene.
Midthordlandske Dampskipssels-
kap fikk sin krigsskadeerstatning,
og "Fusa" har fått hvile med sine
døde.

Få dager etter senkingen lovet
selskapet å sende ned en dykker
for å se om skipet lot seg heve
igjen. Men hevingen fant aldri
sted. En storm førte vraket ned-
over den skrånende havbunnen og
knuste deler av akterskipet. I dag
ligger "Fusa" på sandbunn, i halv-
mørket på ca. tredve meters dyp.

Her svinner småfisk der det en
gang gikk mannskap og passasjer-
er. Ennå er det spor etter mennes-
kene som forlot skipet så brått. En
diger kaffekjele, nedgrodd av rur
og alger, ligger mellom de mørke
restene av dørken. Rundt omkring
vraket ligger restene av melke-
spannene som sto på dekk. Og et
sted står toalettstakalen, som et til-
bud til trengende dykkere...

Vi Menn tok kontakt med lokal-
historikeren Anders Engevik fra
Sævareid, som skaffet oss øyen-
vitneskildringer av hendelsen. Vi
kontaktet også Øystein Th. Berge
(hobbyhistoriker ved Sola Flyhis-
toriske museum), som lenge har
prøvd å få tilgang til britiske
krigsarkiv i Surrey. Vi kontaktet
dessuten Magnus Sandvik (79),
"Fusa"s skipssnekker og sønn av
båtsmann Johannes Sandvik. Men
Sandvik ønsker ikke å kommentere.

For "Fusa" er bare ett av hjem-
meflåtens mange bitre krigsmin-
ner...

